

УДК 336.1:352

Чайківський І.А.,
генеральний директор
корпорації «Агропродсервіс»

ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ В СИСТЕМІ ТЕХНОПАРКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Однією з найбільш складних проблем виходу аграрного сектора економіки з кризового стану є забезпечення технологічної потреби виробництва сільськогосподарської продукції сучасними технічними засобами механізації виробничих процесів. Для всебічного розвитку економічних процесів в країні, активізації підприємницької діяльності, розвитку малого та середнього бізнесу треба впроваджувати нові для нашої економічної системи методи фінансування реального сектору економіки, оновлення матеріально-технічної бази. Розширення лізингових послуг в Україні є одним із таких методів фінансування. У вирішенні проблеми забезпечення сільськогосподарських товаровиробників технічними засобами в найкоротші строки важливу роль відіграє лізингова діяльність.

Перспективи лізингу сільського господарства надзвичайно великі, оскільки тотальна перебудова агропромислового комплексу шляхом розукрупнення і реорганізації колективних господарств та створення фермерських формувань висунула на перше місце проблему їх технологічної оснащеності.

Для швидкого розвитку лізингового бізнесу слід розробити та здійснити систему організаційно-економічних заходів зі стимулювання та державної підтримки лізингу в Україні. Лише тоді можливе швидке зростання такого вельми потрібного виду бізнесу, за допомогою якого досягається подвійна мета: розширюються ринки збуту продукції, реанімується діяльність виробників засобів виробництва, а господарюючі суб'єкти ринку, у тому числі нові аграрні підприємницькі структури, отримують можливість розвивати свою виробничу базу. Тому для ефективного розв'язання проблеми активізації лізингової діяльності потрібні подальші наукові дослідження теоретичних і практичних питань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку питань теорії і практики ринку лізингових послуг здійснили зарубіжні вчені: Дж. М. Кейнс, Й. Шумпетер, А. Пігу, Дж. Герлі, Е. Коен, Е. Теоретико-методологічним проблемам становлення лізингу, присвячено наукові праці відомих учених економістів-аграрників: В.Г. Андрійчука, П.І. Гайдучького, М.Я. Дем'яненка, М.Г. Лобаса, І.І. Лукінова, М.Й. Маліка, П.О. Мосіюка, Б.Й. Пасхавера, О.М. Онищенко, Г.М. Підлісецького, П.Т. Саблука, О.М. Шпичака, В.В. Юрчишина та інших. Аналіз результатів їх дослідження засвідчує, що проблема розвитку лізингових відносин в Україні залишається недостатньо вивченою.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження стану впровадження лізингових відносин у вітчизняну господарську практику, визначення методики їх здійснення, виявлення проблем функціонування та обґрунтування перспективи розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В процесі дослідження [4; 8; 10-14] виявлено, що слово «лізинг» увійшло в користування в кінці XIX ст., коли у 1877 р. телефонна компанія «Белл» прийняла рішення не продавати свої телефонні апарати, а віддавати в оренду. Імпульсом для розвитку лізингу стало створення першого лізингового товариства, для якого лізинг став предметом основної діяльності. Його заснувала у Сан-Франциско у 1952 р. американська компанія «Юнайтед стейтс лізинг корпорейшн», яка у 1959 р. відкрила свої філії у Великобританії та Канаді.

Лізингові відносини в Україні набули свого легального статусу в 1997 р. із прийняттям Закону України «Про лізинг», який у редакції Закону України № 1381-IV від 11 грудня 2003 р. отримав назву «Про фінансовий лізинг» [1]. Саме з 2004 р. розпочинається стрімкий розвиток лізингового бізнесу в Україні.

Щодо сутності терміна "лізинг" у світовій практиці немає єдиного визначення. Законодавство України визначає його як господарську діяльність, спрямовану на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні за договором лізингу однією стороною (лізингодавцем) у виключне користування другій стороні

(лізингоодержувачу) на визначений строк майна, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність (господарське відання) за дорученням чи погодженням лізингоодержувача у відповідного постачальника (продавця) майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів [1; 2].

Предметом договору лізингу може бути неспоживна річ, визначена індивідуальними ознаками та віднесена відповідно до законодавства до основних засобів. Не можуть бути предметом лізингу земельні ділянки та інші природні об'єкти, єдині майнові комплекси підприємств та їхні відокремлені структурні підрозділи (філії, цехи, дільниці). Майно, що перебуває в державній або комунальній власності та щодо якого відсутня заборона передачі в користування та/або володіння, може бути передане в лізинг [2].

Як фінансова послуга, лізинг сьогодні виступає одним із факторів зростання конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, покращення якості послуг, підвищення ефективності виробництва і як наслідок, зміцнення позицій на вітчизняному та світовому ринках. Крім того, зростанням значення ринку лізингових послуг в Україні обумовлене тим, що лізинг є альтернативою банківському кредитуванню та дієвим інструментом процесу ефективного оновлення основних засобів і технологій підприємств усіх напрямів економічної діяльності.

Світовий досвід свідчить, що в агробізнесі лізинг відіграє досить суттєву роль. Саме за рахунок лізингу розвинуті ринкові країни в періоди кризових явищ в аграрному секторі економіки широко використовували і використовують лізингові відносини з метою створення необхідного технічного потенціалу для високопродуктивного виробництва. Про це, зокрема, свідчить кількість лізингових компаній у провідних країнах Європи. У Франції лізингові операції здійснюють 120 компаній, у Німеччині – 96, Великобританії – 68. Обсяг продажу техніки за лізингом компанією "John Deere" досяг 20% від загальної реалізації і продовжує щорічно збільшуватись [13; 14].

Україна також стає на шлях використання лізингових відносин у забезпеченні технікою сільськогосподарських товаровиробників. Нормативно-правовою базою, що регулює лізингову діяльність на сьогодні є: Конституція України, Господарський Кодекс України, Цивільний Кодекс України, Закон України "Про фінансовий лізинг", "Про оподаткування прибутку підприємств", "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" та інші закони України і видані відповідно до них нормативно-правові акти. В 1998 р. була створена Дирекція лізингового фонду і на зміну їй державне лізингове підприємство. У квітні 2001 року створено Національну акціонерну компанію "Украгролізинг" [4; 5].

Залежно від особливостей здійснення лізингових операцій лізинг може бути двох видів - фінансовий або оперативний [2, ст. 292].

Оперативний лізинг (оренда) - господарська операція фізичної або юридичної особи, що передбачає відповідно до договору оперативного лізингу (оренди) передання орендарю майна, що підпадає під визначення основного фонду згідно із статтею 8 цього Закону, придбаного або виготовленого орендодавцем на умовах інших, ніж передбачаються фінансовим лізингом (орендою).

Фінансовий лізинг (оренда) - господарська операція фізичної або юридичної особи, яка передбачає відповідно до договору фінансового лізингу (оренди) передання орендарю майна, що підпадає під визначення основного засобу згідно із статтею 8 цього Закону, придбаного або виготовленого орендодавцем, а також усіх ризиків та винагород, пов'язаних з правом користування та володіння об'єктом лізингу [2, ст. 1].

Ринок лізингових послуг - це сукупність суб'єктів лізингу та система економічних відносин між ними у сфері здійснення лізинговими компаніями господарської діяльності з реалізації лізингових послуг. Він є складовою ринку фінансових послуг і важливе значення тут має державне регулювання, яке передбачає обов'язкове страхування та контроль за забезпеченням фінансової стійкості лізингових компаній.

До основних функцій лізингу належать:

- виробнича: оперативне розв'язання проблем технічного переоснащення виробництва, забезпечення доступу підприємства до нової техніки та технологій;
- фінансова: надання основних фондів у користування на умовах кредиту, використання податкових та амортизаційних пільг.
- збутова: стимулювання просування продукції, освоєння нових сегментів ринку [2; 3].

Лізинг можна розглядати як різновид довгострокового кредиту, що надається в майновій формі і погашення якого здійснюється в розстрочку.

У лізинговій угоді беруть участь три сторони:

- постачальник, який є виробником об'єкта лізингу;
- лізингодавець, який оплачує об'єкт лізингу і здає його в лізинг;
- лізингоодержувач, той, хто отримує і використовує об'єкт лізингу [2].

Перевагами лізингу порівняно з кредитуванням є те що він дає можливість використання нових високих технологій без значних додаткових капіталовкладень, нижчі вимоги по заставі, лізингові платежі відносяться на собівартість продукції в повному обсязі, що знижує оподатковуваний прибуток та ряд інших переваг що отримують його користувачі.

Лізингу притаманні особливі риси, що суттєво відрізняють його від інших форм бізнесу. Серед них:

- 1) наявність посередника, який бере на себе обов'язки власника майна;
- 2) тип майна, що надається у лізинг, визначається лізингоотримувачем за погодженням з лізингодавцем та переважно представлений об'єктами основних засобів виробничого призначення;
- 3) термін лізингу майна, як правило, співвідноситься з періодом амортизації цього майна. У класичному розумінні лізинг — довгострокова операція;
- 4) періодичність виплат лізингових платежів установлена в договорі;
- 5) можливість викупу об'єкта лізингу за залишковою вартістю;
- 6) широке коло учасників;
- 7) забезпеченість лізингової угоди майном — об'єктом лізингу [3-5].

Головні об'єкти лізингу — елементи активної частини основних засобів. Згідно із Законом України «Про лізинг» не можуть бути об'єктами лізингу об'єкти оренди державного майна, земельні ділянки та інші природні об'єкти.

Залежно від характеру об'єкта лізингу розрізняють лізинг рухомого майна (машинно-технічний) та лізинг нерухомого майна.

Об'єктами лізингу рухомого майна є: транспортні засоби (вантажні та легкові автомобілі, літаки, вертольоти, судна); будівельна техніка; засоби теле- та дистанційного зв'язку; верстати; засоби обчислювальної техніки; інше виробниче обладнання, механізми та прилади.

До *об'єктів лізингу нерухомості* належать будівлі та споруди виробничого призначення.

У цьому питанні важливим є визначення ознак, за якими класифікують лізинг, а саме: склад учасників угоди, тип майна, ступінь окупності об'єкта лізингу, умови амортизації, обсяг обслуговування, сектор ринку, характер лізингових платежів, методи фінансування лізингу тощо [1; 2].

Щодо учасників лізингових операцій та визначення їх функції слід відзначити, що основними суб'єктами лізингової угоди виступають сторони, які мають безпосереднє відношення до об'єкта операції. Прийнято виділяти три основних суб'єкти лізингових відносин:

1) *лізингодавець* — суб'єкт підприємницької діяльності, у тому числі банківська або небанківська фінансова установа, який передає в користування об'єкти лізингу за договором лізингу;

2) *лізингоотримувач* — суб'єкт підприємницької діяльності, що отримує в користування об'єкти лізингу за договором лізингу;

3) *продавець лізингового майна* — суб'єкт підприємницької діяльності, що виготовляє майно та/або продає власне майно, яке є об'єктом лізингу [1-3].

Основними особливостями діяльності суб'єктів лізингового бізнесу є:

• жорстка орієнтація на здійснення лізингових операцій з певною спеціалізованою групою клієнтів;

• здійснення лізингових операцій на основі пільгового фінансування.

З метою підтримки розвитку лізингового бізнесу в Україні створений та діє Державний лізинговий фонд (ДЛФ). Фінансові ресурси ДЛФ формуються за рахунок бюджетних відрахувань [5; 6].

Непрямими (опосередкованими) учасниками лізингового бізнесу є:

- ◆ страхові компанії, які забезпечують захист майнових та фінансових інтересів лізингодавців та лізингоотримувачів, виробників;
- ◆ інвестиційні компанії та інвестиційні фонди, які акумулюють грошові кошти з метою інвестування їх у перспективні лізингові проекти;
- ◆ консалтингові фірми, що допомагають лізингоотримувачу отримувати якісні консультаційні послуги, тобто бути обізнаним у сфері лізингового бізнесу [5; 6].

Однією з форм інвестиційного кредиту в товарній формі є фінансовий лізинг. *Фінансовий лізинг* — це договір лізингу, у результаті укладення якого лізингоотримувач на своє замовлення отримує в платне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на строк, за який амортизується 60 % вартості об'єкта лізингу, визначеної в день укладення договору. Після закінчення строку договору фінансового лізингу об'єкт лізингу, переданий лізингоотримувачу згідно з договором, переходить у власність лізингоотримувача або викупється ним за залишковою вартістю [1; 2].

До фінансового лізингу належать, як правило, контракти, що передбачають сплату протягом чітко встановленого строку лізингових платежів, величина яких є достатньою для повного відшкодування витрат лізингодавця, пов'язаних з придбанням майна та реалізацією прав власника, а також для забезпечення йому певного прибутку.

Особливими ознаками такого виду лізингу є:

- довгостроковий характер такої послуги;
- господарське ставлення до об'єкта як до власності;
- виключне право лізингоотримувача на користування майном протягом усього строку дії лізингової угоди;
- можливість придбання об'єкта за залишковою вартістю після закінчення строку лізингової угоди;
- страхування та відповідальність за майно, як правило, несе лізингоотримувач;
- можливість реалізації опціону на купівлю лізингоотримувачем об'єкта лізингу за залишковою вартістю після закінчення основного строку лізингу [1; 2].

Комерційний банк може брати участь у лізинговому бізнесі прямо та опосередковано (шляхом фінансування лізингової компанії) [7].

Якщо з метою фінансування лізингового проекту банківська установа бере опосередковану участь у лізинговому бізнесі, то, як правило, створюється власна дочірня лізингова компанія і банк здійснює її кредитне обслуговування.

Відмінністю такої схеми фінансування від прямого кредитування є лише наявність фінансового посередника між банком та лізингоотримувачем, а загальноновизнана практика кредитування тут повністю зберігається. Безпосередньо банківський позичальник — лізингова компанія — розглядається як фінансовий посередник. Реальним позичальником вважається лізингоотримувач, що використовує свої активи у виробничих цілях для отримання грошових надходжень, щоб виплатити лізингові платежі і тим самим забезпечити погашення боргу за позичкою лізингової фірми [7].

Привабливість лізингової операції для комерційних банків пояснюється наявністю реального матеріального забезпечення, оскільки кредитор зберігає за собою право власності на об'єкт забезпечення. Посилення права банку з процедури стягнення забезпечення має привести до якісного покращання кредиту та сприяти підвищенню якості інвестиційних проектів. Крім того, безпосередня участь банківської установи як одного з суб'єктів лізингового бізнесу надасть можливість банкам розширити коло своїх операцій, установити дійсний контроль за використанням коштів банку, підвищити якість обслуговування клієнтів і тим самим збільшити їх кількість, зміцнити традиційні зв'язки та встановити нові взаємовигідні партнерські відносини з клієнтами [7, с. 144-147].

За умов сьогоденних економічних процесів можна стверджувати, що тема фінансового лізингу набуває актуальності. Цьому є логічне пояснення – вигідний інструмент інвестиційної політики. Під час економічних потрясінь, значному безробітті, невеликій купівельній спроможності цей вид діяльності, завдяки своїй особливій економічній природі, є здатним зробити великий вклад у піднесення і розвиток національної економіки, а на міжнародному рівні – створити і закріпити нові зв'язки з іноземними інвесторами.

В Україні існують причини, що обумовлюють швидке і широке розповсюдження лізингу в діловій практиці: це і значні переваги, котрі мають учасники господарчого обігу, і заохочення з

боку держави, яка розглядає лізинг як ефективний засіб вкрай необхідного оновлення основних засобів на засадах науково-технічного прогресу. Тому саме лізинг виступає інструментом для розвитку внутрішнього виробництва, підтримкою вітчизняного товаровиробника, опорою для зростання реального сектору економіки. Він є ефективною фінансовою схемою, яка поєднує інтереси власників фінансового капіталу і виробників [7; 8; 10-14].

Залежно від економічних умов кількість учасників операцій може змінюватися. У ряді випадків у лізинговому бізнесі можуть брати участь брокерські фірми, які безпосередньо не займаються наданням лізингового майна, а виконують роль посередників між постачальником, лізингоотримувачем та лізингодавцем. Коли укладаються великі угоди, то кількість учасників може збільшуватися за рахунок підключення брокерських фірм, трастових корпорацій, фінансових закладів та інших суб'єктів. Склад учасників угоди скорочується, якщо між постачальником та лізингодавцем виступає одна й та сама особа: у таких випадках питаннями лізингу займаються дочірні лізингові компанії, які створюються виробниками обладнання.

Основним критерієм доцільної участі лізингоотримувача та лізингодавця у процесі організації лізингового бізнесу є правильне визначення загальної суми лізингових платежів та їх графік. Згідно із Законом України «Про лізинг» лізингові платежі повинні включати в себе [1; 2]:

- суму, яка відшкодовує при кожному платежі частину вартості об'єкта лізингу, що амортизується за строк, за який вноситься лізинговий платіж;
- суму, що сплачується лізингодавцю як відсоток за залучений ним кредит для придбання майна за договором лізингу;
- платіж як винагороду лізингодавцю за отримане у лізинг майно;
- відшкодування страхових платежів за договором страхування об'єкта лізингу, якщо об'єкт застрахований лізингодавцем;
- інші витрати, передбачені договором лізингу.

Крім зазначених елементів, до складу лізингових платежів можуть входити: митні платежі; сума податків, які лізингодавець сплачує за об'єкт лізингу, серед яких може бути податок на майно, на користувачів автомобільних шляхів, податок на підтримання житлового фонду та об'єктів соціально-культурної сфери, які лізингодавець повинен сплатити, а також податок на придбання автотранспортних засобів (у випадку, коли об'єктом лізингу виступають автотранспортні засоби) [1].

Основою лізингових платежів є амортизаційні відрахування, які обчислюються найчастіше двома методами: звичайним (лінійний метод нарахування амортизації) та прискореним [7; 9].

Лінійний метод ґрунтується на діючих нормах залежно від вартості об'єкта лізингу та терміну його експлуатації:

$$A = \frac{C}{E}, \quad (1)$$

де C — вартість об'єкта лізингу; E — термін експлуатації об'єкта.

Величина амортизаційних відрахувань у складі лізингових платежів розраховується за формулою

$$A = CH_a \cdot T_n : 100, \quad (2)$$

де CH_a — норма амортизації на повне відтворення, %;

T_n — термін лізингової угоди.

Відповідно до Закону України від 22 травня 1997 р. «Про внесення змін та доповнень у Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» (ст. 8.9) для першої групи основних фондів встановлено норму амортизації 5 %, для другої групи – 25 %, для третьої – 15 % на рік.

Крім того, Законом передбачена прискорена амортизація основних засобів, якщо вони належать до третьої групи основних засобів. Прискорена амортизація нараховується за такими нормами: 1-й рік експлуатації – 15 %; 2-й рік – 30 %; 3-й рік – 20 %; 4-й рік – 15 %; 5-й рік – 10 %; 6-й рік – 5 %; 7-й рік експлуатації – 5 %.

Для основних засобів першої та другої груп прискорена амортизація не передбачається.

У міжнародній практиці найбільш поширеним методом нарахування прискореної амортизації є *метод суми числа (цифр) років (кумулятивний метод)*, за якого річна норма

амортизаційних відрахувань відповідного року множиться на різницю між первісною вартістю об'єкта та його ліквідаційною вартістю.

Лінійний метод також може бути методом прискореної амортизації, коли прискорення здійснюється за рахунок скорочення нормативного строку експлуатації. Цей метод застосовується в країнах, де держава проводить амортизаційну політику шляхом регулювання строків експлуатації основних коштів.

На особливу увагу заслуговує *модифікаційний метод* прискореної амортизації, який повніше враховує інтереси і виробництва, і бюджету. По-перше, державою встановлені строки експлуатації основних коштів: за певний період часу амортизується 30 % їх первісної вартості. По-друге, річні норми амортизаційних відрахувань згладжені відносно інших методів прискореної амортизації, що балансує надходження у бюджет. Це досягнуто за рахунок збільшення строку амортизації до 11 календарних років та норм амортизаційних відрахувань останніх років.

Порівняння результатів застосування методів нарахування амортизаційних відрахувань з використанням умовних даних проведено у табл. 1. Розрахунок здійснено за первісної вартості об'єкта основних коштів 10000 грн, ліквідаційної вартості об'єкта основних коштів — 1000 грн та очікуваного періоду корисного використання 4 роки.

Таблиця 1

Аналіз використання різних методів нарахування амортизаційних відрахувань

Рік	Метод нарахування амортизаційних відрахувань			
	Прямолінійний	Зменшення залишкової вартості	Прискореного зменшення залишкової вартості	Кумулятивний
	Річна норма амортизації: $25\% \times (10\,000 - 1\,000) = 9\,000$ грн	Річна норма амортизації: $1 - \sqrt[4]{1000/10000} = 0,4377$ від залишкової вартості. Розрахунок до 1 грн амортизації	Річна норма амортизації: $25\% \cdot 2 = 50\%$ залишкової вартості	Сума цифр років експлуатації: $10 = (4 + 1) \cdot 4 : 2$ Річні норми: 0,4; 0,3; 0,2; 0,1 $(10\,000 - 1\,000) = 9\,000$ грн
1	2250	4377	5000	3600
2	2250	2461	2500	2700
3	2250	1384	1250	1800
4	2250	778	625	900
5	×	438	312	×
6		246	156	
7		138	78	
8		78	39	
9		44	20	
10		25	10	
11		14	5	
12		7	3	
13		4	2	
14		3	×	
15		3		

Джерело: [7; 9; 13].

Результати розрахунків (табл. 1) показують, що при нарахуванні амортизаційних відрахувань прямолінійним методом, то за 4 роки рівномірно відноситься на собівартість уся сума амортизаційних відрахувань, строк амортизації дорівнює строку корисного використання і не залежить від вартості кожного об'єкта основних коштів.

При використуванні методу зменшення залишкової вартості, то строк амортизації становить 15 років, а строк корисного використання 4 роки, і в собівартість за 4 роки корисного використання включається 90% первісної вартості основних засобів, але строк амортизації ще залежить від вартості кожного об'єкта основних коштів.

Якщо використовувати метод прискореного зменшення залишкової вартості, то строк амортизації становить 13 років, а строк корисного використання 4 роки, і в собівартість за 4 роки корисного використання включається 93,75 % первісної вартості основних засобів.

Аналітична оцінка використання цих двох методів нарахування амортизаційних платежів показує, що вони суттєво збільшують строк амортизації, що в умовах інфляції призводить до втрати реальної вартості основних засобів.

При здійсненні амортизаційних відрахувань кумулятивним методом, то за 4 роки нерівномірно списується вся вартість основних засобів, що амортизується, причому за перші 2 роки — 63%; строк амортизації дорівнює строку корисного використання і не залежить від вартості кожного об'єкта основних коштів. Таким чином, розрахунок показує, що найбільш ефективним для підприємств є кумулятивний метод, хоча він не забезпечує рівномірного включення амортизаційних витрат у собівартість на відміну від прямолінійного методу

Плата за кредитні ресурси (відсоток за кредит) як один із компонентів лізингового платежу визначається шляхом множення величини кредитних ресурсів на кредитну ставку у відсотках, поділену на 100. При цьому під кредитними ресурсами розуміють суму боргу, яка постійно зменшується, й тому плата за кредит також зменшується.

Комісійна винагорода лізингодавця включає власні його витрати лізингодавця (оплата лізингових послуг брокерів), прибуток, а також може долучатися премія за ризик.

Додаткові послуги лізингодавця можуть бути постійними, тимчасовими з відповідною формою розрахунків. До них доцільно включати інформаційні, консалтингові, юридичні, технічні, рекламні тощо.

За формою лізингові платежі можуть здійснюватися: грошовими коштами (грошова форма); продукцією або послугами лізингоотримувача (компенсаційна форма); у вигляді комбінації перших двох форм — грошові кошти у поєднанні з поставкою продукції або наданням послуг лізингоотримувачем (змішана форма).

Важливим питанням в лізингових відносинах є обґрунтування відповідно до вимог законодавства України змісту договору лізингу, який складається у формі багатосторонньої угоди за участю лізингодавця, лізингоотримувача, продавця об'єкта лізингу або двосторонньої угоди між лізингодавцем та лізингоотримувачем. Істотними умовами договору лізингу є: найменування сторін; об'єкт лізингу, умови та строки його поставки; строк, на який укладається договір лізингу; розмір, склад та графік сплати лізингових платежів, умови їх перегляду; умови переоцінки вартості об'єкта лізингу; умови повернення об'єкта лізингу в разі банкрутства лізингоотримувача; умови страхування об'єкта лізингу; умови експлуатації та технічного обслуговування об'єкта лізингу; умови реєстрації об'єкта лізингу; умови повернення об'єкта лізингу чи його викупу після закінчення дії договору; умови надання відомостей про фінансовий стан лізингоотримувача; відповідальність сторін; дата та місце укладання договору та інші умови [1; 7; 13].

Досліджуючи ринок лізингових послуг в Україні, варто виділити такі основні проблеми: нестача і висока вартість кредитних коштів - це проблема вітчизняного ринку лізингу; наслідки світової економічної кризи, недостатньо дієва та малоефективна система державного регулювання; розбіжності між вітчизняним законодавством і нормами міжнародного лізингового права; відсутність податкових пільг та ефективного механізму прискореної амортизації обладнання, отриманого в лізинг; нерозвинена інфраструктура ринку лізингу, яка повинна включати широкую інформаційну систему, мережу страхових і консалтингових компаній, банківські та інші фінансові установи, маркетингові агентства, рекламу; нетривалі терміни лізингових угод через спроби мінімізації лізингових ризиків; складна організація угоди через значну кількість учасників; на підготовку лізингової угоди може знадобитися більше часу, ніж на підготовку контракту на купівлю. Лізингові операції мають особливі ризики (фінансові, проектні, майнові, ризик несплати платежів; ризик неповернення предмета лізингу).

Для активного розвитку лізингу в Україні доцільно провести комплекс заходів, який передбачає: зниження вартості кредитних ресурсів до рівня який забезпечить ефективності лізингових операцій; зменшення вартості нотаріальних послуг з оформлення договорів лізингу з метою послаблення фінансового навантаження на учасників лізингової угоди; надання податкових пільг щодо операцій з міжнародного лізингу для ввезення на територію України високотехнологічного устаткування; створення в системі технопарку лізингових

центрів, які б спеціалізувалися на обслуговуванні аграрного сектора, малих підприємств; реформування податкового законодавства в частині стимулювання лізингових операцій; запровадження пришвидшеної норми амортизації для об'єктів лізингу, надання інвестиційних пільг при оподаткуванні прибутку підприємств, застосування спрощеної процедури повернення майна; розроблення державної програми підтримки лізингу [7; 9; 13].

Таким чином, для стабільного розвитку в Україні ринку лізингових послуг необхідно суттєво вдосконалити організаційно-економічне забезпечення лізингових операцій для максимальної реалізації потенційних можливостей до оновлення основних засобів та впровадження новітніх технологій.

Висновки з даного дослідження. Лізинг як господарська діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів у розвиток матеріально-технічної бази підприємства на засадах науково-технічного прогресу. Це ефективна фінансова схема, яка поєднує інтереси власників фінансового капіталу і виробників.

Лізинг є одним із факторів зростання конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, покращення якості послуг, підвищення ефективності виробництва і як наслідок, зміцнення позицій на вітчизняному та світовому ринках. Його можна розглядати як різновид довгострокового кредиту, що надається в майновій формі і погашення якого здійснюється в розстрочку.

Основною проблемою становлення лізингу в Україні є нерозвинена інфраструктура ринку лізингу, яка повинна включати широкую інформаційну систему, мережу страхових і консалтингових компаній, банківські та інші фінансові установи, маркетингові агентства, рекламу.

Для стабільного розвитку в Україні ринку лізингових послуг необхідно створити в системі технопарку лізингові центри, які б спеціалізувалися на обслуговуванні формувань аграрного сектора.

Бібліографічний список

1. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 11.12.03 р., №1381-IV з наступними змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>.
2. Закон України «Про фінансовий лізинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1381-15>
3. У «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
4. Офіційний сайт Українського об'єднання лізингодавців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uul.com.ua/>
5. Проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення необхідних передумов використання лізингу". Загальні відомості про лізингові компанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.leasing.org.ua>
6. Програма розвитку лізингу в Україні на період 2008-2010 роки // Лізинг в Україні. – 2008. – №3. – 24 с.
7. Банківські операції : підручник / за ред. Стойко О.Я. – К. : КУНЕС, 2002 р. – 258 с.
8. Желюх О.К. Проблеми і перспективи розвитку лізингових відносин в Україні / О.К. Желюх // Вісник аграрної науки причорномор'я. – 2010. – №3(67)
9. Гроші і кредит : підручник / О.М. Колодізєв, В.Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.
10. Ладюк О. Д. Розвиток лізингу в Україні: переваги і недоліки / О. Д. Ладюк // Финансы, учёт, банки. –2008. – № 14. – С. 59-65.
11. Лобода Н.О. Методика та організація обліку і аналізу лізингових операцій : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / Н.О. Лобода. – К. : 2010. – 20 с.
12. Мороз А.К. Особливості фінансового лізингу як фінансового інструменту в Україні / А.К. Мороз, О.О. Вовчак // Финанси, облік і аудит. – 2011. – № 13.
- 13.. Науменкова С.В. Ринок фінансових послуг : навчальний посібник / Науменкова С.В., Міщенко С.В. – К. : Знання, 2010. – 532 с.
14. Онищук Я.В. Розвиток лізингу в Україні / Я.В. Онищук // Финанси України. – 2005. – № 7. – С. 106-113.

References

1. The Law of Ukraine "On Financial Leasing" dated 11.12.03 was, № 1381-IV with subsequent amendments and additions, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>.
2. The Law of Ukraine "On Financial Leasing", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1381-15>
3. The Law of Ukraine "On Financial Services and State Regulation of Financial Services», available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
4. Official site of Ukrainian Union of Lessors , available at: <http://www.uul.com.ua/>
5. Draft Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine to create the necessary preconditions for the use of leasing." General description of the leasing companies, available at: www.leasing.org.ua
6. "The program development of leasing in Ukraine for the period 2008-2010 years", (2008), *Lizynh v Ukraini*, no. 3, 24 p.
7. Ctoiko, O.Ia. (2002), *Bankivski operatsii* [Banking operations], textbook, KUNES, Kyiv, Ukraine, 258 p.
8. Zheliukh, O.K. (2010), "Problems and prospects of of leasing relations in Ukraine", *Visnyk ahranoi nauky prychnomoria*, no. 3(67)
9. Kolodiziev, O.M., Kolesnichenko, V.F. (2010), *Hroshi i kredyt* [Money and credit], textbook, Znannia, Kyiv, Ukraine, 615 c.
10. Ladiuk, O.D.(2008), "The development of leasing in Ukraine: Advantages and disadvantages", *Finansy, uchet, banki*, no. 14, pp. 59-65.
11. Loboda, N.O. (2010), "Methodology and organization of accounting and analysis of leasing transactions", Thesis abstract for Cand. Sc. Economic, Kyiv, Ukraine, 20 p.
12. Moroz, A.K.and Vovchak, O.O. (2011), "Features of financial leasing as a financial instrument in Ukraine", *Finansy, oblik i audit*, no. 13.
13. Naumenkova, S.V., Mishchenko, S.V. (2010), *Rynok finansovykh posluh* [Financial services market study guide], Znannia, Kyiv, Ukraine, 532 p.
14. Onyshchuk, Ia.V. (2005), "The development of leasing in Ukraine", *Finansy Ukrainy*, no. 7, pp. 106-113.

Чайківський І.А. ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ В СИСТЕМІ ТЕХНОПАРКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Мета. Дослідження стану впровадження лізингових відносин у вітчизняну господарську практику, визначення методики їх здійснення, виявлення проблем та обґрунтування перспективи розвитку.

Методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою проведеного дослідження є діалектичний метод, положення економічної теорії, фінансів, аграрної економіки. Для досягнення поставленої мети застосовувалися такі методичні засоби і прийоми: методи аналізу та синтезу - для виявлення впливу лізингу на рівень забезпечення сільського господарства технічними засобами виробництва та аналізу лізингових операцій; монографічний – для вивчення світового досвіду використання лізингу; системного підходу - при обґрунтуванні ефективності використання лізингових відносин; розрахунковий – при визначенні розміру лізингових платежів.

Результати. Визначено сутність поняття «лізинг» і його вплив на ефективність діяльності підприємства. Вивчено світовий досвід функціонування лізингу. Проведено оцінку стану впровадження лізингу в Україні. Дано характеристику фінансовому лізингу, його функцій. Зроблено порівняльний аналіз методів амортизації основних засобів. Здійснено аналіз ефективності використання лізингу для лізингодавача і лізингоотримувача.

Наукова новизна. Використано комплексний підхід до обґрунтування ефективності використання лізингових відносин при забезпеченні аграрних формувань технічними засобами виробництва.

Практична цінність. Отримані результати дослідження направлені на покращення стану забезпечення суб'єктів господарювання технічними засобами виробництва на основі використання лізингових відносин.

Ключові слова: лізинг, фінансовий лізинг, аграрні формування, технічне забезпечення, проблеми, перспективи.

Chaykovskiy I.A. FINANCIAL LEASING IN THE SYSTEM OF TECHNOPARK: PROBLEMS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Purpose. The aim of the article is the research of the state of leasing relations introduction to the national economic practice, determination methods of their implementation, identifying problems of functioning and substantiation prospects of development.

Methodology of the study. The methodological basis of the study is dialectical and systematic approach to solving problems of financial leasing in agriculture.

Special methods, including analysis and synthesis were used in deciding specific tasks – for detailing the research object due to its partition into separate components; abstract and logical – for summarizing the nature and content of leasing activity and formation of research findings; settlement and constructive – to determine the lease payments and efficiency of leasing for providers and recipients of the material and technical means.

Findings. The characteristic of leasing relations has been implemented and the essence of financial leasing has been substantiated. It has been determined the difference between the financial leasing and direct bank lending. It has been established the objective need to accelerate leasing activity in the agricultural sector. The analysis of the methodological principles of lease payments calculation has been conducted. The assessment of the effectiveness of lease agreements signed for the purchase and sale techniques in leasing. The basic problems of leasing services and a range of measures for enhancing leasing in Ukraine have been identified.

Originality. The integrated approach has been used to the substantiation of organizational and economic measures of intensification and improving the efficiency of leasing activity in the agricultural sector.

Practical value. The obtained research results confirm the relevance of introducing leasing in agriculture. It has been substantiated the directions of energize the development of leasing relations would improve material and technical support of agricultural enterprises.

Key words: leasing relations, financial leasing, agricultural enterprises, material and technical support.

Чайковский И.А. ФИНАНСОВЫЙ ЛИЗИНГ В СИСТЕМЕ ТЕХНОПАРКА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Цель. Исследование состояния внедрения лизинговых отношений в отечественную хозяйственную практику, определение методики их осуществления, выявление проблем и обоснование перспективы развития.

Методика исследования. Теоретической и методологической основой проведенного исследования является диалектический метод, положения экономической теории, финансов, аграрной экономики. Для достижения поставленной цели применялись следующие методические средства и приемы: методы анализа и синтеза - для выявления влияния лизинга на уровень обеспечения сельского хозяйства техническими средствами производства и анализа лизинговых операций; монографический - для изучения мирового опыта использования лизинга; системного подхода - при обосновании эффективности использования лизинговых отношений; расчетный - при определении размера лизинговых платежей.

Результаты. Определена сущность понятия «лизинг» и его влияние на эффективность деятельности предприятия. Изучен мировой опыт функционирования лизинга. Проведена оценка состояния внедрения лизинга в Украине. Дана характеристика финансовом лизинге, его функций. Сделан сравнительный анализ методов амортизации основных средств. Осуществлен анализ эффективности использования лизинга для лизингодателя и лизингополучателя.

Научная новизна. Использован комплексный подход к обоснованию эффективности использования лизинговых отношений при обеспечении аграрных формирований техническими средствами производства.

Практическая ценность. Полученные результаты исследования направлены на улучшение состояния обеспечения субъектов хозяйствования техническими средствами производства на основе использования лизинговых отношений.

Ключевые слова: лизинг, финансовый лизинг, аграрные формирования, техническое обеспечение, проблемы, перспективы.